

Қазақстан Республикасының білім және ғылым министрлігі
Министерство образования и науки Республики Казахстан
Манаш Қозыбаев атындағы
Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университеті
Северо-Казахстанский государственный университет
им. М.Козыбаева

Бауыржаның аманаты

/Ұсынылатын библиографиялық көрсеткіш Кеңес Одағының
Батыры.Халық қаһарманы,жауынгер,жазушы Б.Момышұлы-100
жас толуына арналған/

Свинцовые слезы Бауыржана **Момышулы**

/Рекомендательный указатель литературы
к 100-летию со дня рождения казахского советского писателя,
Героя Советского Союза/

Петропавл , 2010

Оқырмандарға

Ұсынылып отырған көрсеткіш Кеңес Одағының Батыры. Халық қаһарманы, халқымыздың ардақты ұлы, жауынгер, жазушы, дарқан ойлы қолбасшы Бауыржан Момышұлы-100 жас толуына арналған.

Мағұламат алфавиттік тәртіппен орналасқан.

Батырдың өмірі мен шығармашылығы туралы ең соңғы шыққан басылымдар еңгізілген. СҚМУ ғылыми кітапханасы қорында бар.

Көмекші құрал ұстаздарға, студенттерге және қалың оқырман қауымға арналған.

Бауыржан Момышұлы
(1910-1982)

«Батырым-Бауыржаным» дейді халқым.
Алып ұл, ақын жүрек ердің даңқын
Келешек келе жатқан көремін деп,
Тік басып туған жерде тұрды қалқып.»

Қасым Аманжолов

Бауыржан Момышұлы 1910 жылы 24 желтоқсан қазіргі Тараз облысы, Жаулы ауданы, Көлбастау аулында туған. Әуелінде ауыл молдасынан оқып, арабша хат таниды. Сосын Бурное станциясындағы Евгеньевка селолық орыс мектебінен бастауыш білім алып шығады. Бұдан әрі Аса кентіндегі Шымкент қаласындағы интернаттарда тәрбиеленіп, 1928 жылы жеті жылдық мектеп бітірген соң екі жылдай мұғалім болып істейді, үш жылдай аудандық атқару комитетінің хатшысы, аудандық милиция бастығы болған.

1932 жылы әскер қатарына шақырылады. Міндетін өтеп, запастағы командир атағын алып ауылға оралғасын қаржы орындарында жұмыс істеген.

1936 жылы қайтадан Қызыл Армия қатарына шақырылып, түрлі әскери бөлімінде қызмет еткен, взвод, рота командирі болған. 1941 жылы Ұлы Отан соғысы басталысымен даңқты генерал-майор И.В. Панфиловтың басқарумен Алматы маңында жаңадан жасақталған 316-атқыштар дивизиясының құрамында майданға аттанған.

Соғыс жылдарында батальон, полк, дивизияны басқарды.

Момышұлының әскери өмірбаянында Москва түбіндегі шайқас ерекше орын алады. Одан басқа да ерліктері аз емес. Тек 19-гвардиялық атқыштар полкінің батальон командирі ретінде Москва түбінде 27 сәтті ұрыс жүргізді. Волколам бағытында Крюково қонысы үшін шайқаста

19-полкты басқарып, сол жерде ауыр жарақат алғанына қарамастан, күресті әрі қарай жалғастыра береді.

Момышұлыны осындай көптеген әскери ерлігін ескеріп, 8-гвардиялық атқыштар дивизиясының командирі полковник И.И. Серебряков 1942 жылы тамызда оны Кеңес Одағының батыры атағына ұсынады. Бірақ бұл наградтау қағазы жоғалып кетеді.

1944 жылы шілде айында Серебряков КСРО Жоғарғы Кеңесінің Президиумына үндеу хатында: «Жолдас Момышұлына құрмет көрсетуді... өтінемін және мұны жеткізуді өзімнің парызым деп білемін... әділдік менен осыны талап етеді», -деп жазды. Бұл да аяқсыз қалады. Жерлесіміздің одан кейінгі ерліктері де ескерусіз қалады. Момышұлы полк командирі, кейін дивизия бастығы бола жүріп, Калинин майданында, Курляндиядағы неміс басқыншыларын талқандау операциясына белсене қатысады.

Соғыстан кейін Совет Армиясы Бас штабының Жоғарғы әскери академиясын бітіріп (1950 ж.), сонда әскери педагогикалық қызмет пен айналысты. Тактика төңірегінде оның идеяларының батыл да жаңашыл болғандығына қарамастан, 1956 жылы гвардия полковнигі Момышұлы отставкаға жіберіледі. Бауыржан Момышұлы әдебиет майданында да әскери ерліктерінен еш кем емес қаһармандық іс тындырған қаламгер екені баршаға мәлім. Оның шығармаларының негізгі тақырыбы жауынгерлік мінез-құлықтың қалыптасуы, елдік пен ерлікті дәріптеу, жастарды Отан қорғауға дайын тұру рухында баулу, әскери тәлім-тәрбие болып табылды. Бауыржан Момышұлының басты шығармалары: «Офицер күнделігі», «Бір түнің оқиғасы» (1956), «Москва үшін шайқас» (1958), «Майдандағы кездесулер» (1962), т.б. Кеңес Одағының батыры И.В. Панфилов жайында «Біздің генерал» деген ғұмырнамалық хикаят жариялады. Ал «Ұшқан ұя» романы 1976 жылы Қазақ КСР Мемлекеттік сыйлығына ие болды.

Біртуар колбасшы туралы оқырман қауымға
Ә.Нұршайықов «Ақиқат пен аңыз», З.Ахметова
«Шуақты күндер», Бақытжан Момышұлы «Қасымда
сен барда», «Әкеге құрмет», М.Қалдыбаев «Ұмытыл-
мас кездесулер» атты шығармаларын ұсынса, режиссер
М.Бегалиннің «Артымызда Москва» кинофильмі, В.Шацковтың
МХАТ саханасында қойылған «Волоколам тас жолы» пьесасы
Момышұлының әскери өмір-баянын суреттейді.

Оның соғыстағы ерлігін бейнелеген белгілі орыс жазушысы
Александр Бектің «Арпалыс» повесі әлемді шарлап кетті...

Аты бүкіл әлем халқына аңыз боп тараған қазақ
елінің ақиық қыраны Бауыржан Момышұлының
қайталанбас ғажайып сырға толы өмір жолы мен
көркем туындылары жөнінде сан тарапты пікір
айтылып, талассыз жазылып келе жатқан мақала, зерттеу
кітаптар қаншама. XX ғасырда Бауыржан Момышұлының
шоқтығы әрдайым оқшауланып тұрады.

Бауыржан-аңызға айналған тұлға, Бауыржан- ел жүрегінен
мәңгілік қоңыс тапқан батыр. Қызыл империя күшейіп
тұрған сәтте Бауыржанның асқан батырлығы да,
қайраткерлігі де, жазушы, ойшылдығы да дұрыс бағаланған
жоқ.. Академияда 5 жыл «Жоғары тактикадан» аға оқытушы
болып қызмет атқарып, ұстаздықтың ең биік шыңына жетті.
13 жыл генералдық қызмет атқарды. Бірақ генерал шені
берілген жоқ. Алайда жоғары жақ көтермелемегенімен
Бауыржанның ел арасындағы қадыр құрметі, даңқы еселеп
артпаса еш кеміген емес. Соңғы демократия мен еркіндік лебі
ескен кезеңде ғана Президентіміздің араласуымен Бауыржан
Момышұлына батыр атағы берілді.

Б. Момышұлы 200-ден астам соғысқа әскерді өзі
бастап кірген. Бес рет қоршауда қалып, бұзып-жарып
шыққан. Жеті рет жарақаттанған, үш рет контузия
алған. Сұрапыл соғыс бес жылға созылды.

Бірақ, Бауыржан жеті жылдай ажалдың өтінде жүрді...

Мәскеу түбіндегі нағыз қысылтаяң шақта: «Крюкова-

дан шығысқа қарай жер жоқ!»-деп картаның жартысын қылышпен шауып тастаған жүрек жұтқан қас батырдың даңқты жауынгерлік жолының бұл айшықты кезеңдері ғана.

Бауыржан еңбекке араласуын ұстаздықтан бастаған екен. Ұстаздықта үлкен табысқа жеткенін жоғарыда айтып өткенбіз.

Жиырма кітап жазған еңбекқор қаламгер Бауыржанның әр кітабын оқырман жұрт құныға оқып, тағатсыздана күтіп отырған. Оның кітаптарының жалпы таралымы 2 миллионан асып кеткен еді. Бауыржанның кітаптары Кубада және Израильда 20 рет, Польшада 15 рет, Чехословакияда 13 рет басылып шыққан.

Момышұлы ғұмыр бойы қазақ халқының салт-дәстүрін барынша қадірлеп, ана тілін аялап, әспеттеп өткен. Кезінде жазушы Д.Ф. Снегин былай деген екен:

«Бауыржан жүз жылда бір туады. Ол мен үшін мәңгі үлгі. Ол қазақ болудан қалған қазақтарды, яки, тілін, дінін, ата салтын білмейтін қазақтарды жек көретін».

Бауыржанның бір ғана сөзінен өзінің соңынан ерген жастарға қаншалықты қуат беретінін және ұлттық намысты әрқашанда ұстайтындығын сездік.

Ол жастарды қазір айналып-толғанып, бұрыла бере өтірік күлгендей екіжүзділікпен тәрбиелемеу керек деген екен.

Мұндай ұлы қасиет тек осындай жаратылысынан ұлы адамдарда ғана болу керек деп білеміз.

Бүгінде Бауыржан Момышұлы туралы жұрт аузынан айтылмаған жақсы сөз, ашылмаған сыр қалған жоқ.

Табиғатынан сұңғыла Бауыржанның әскери академияларда оқылуға тиісті әңгіме -дәрістері кейіндері іргелі ізденістерге жол ашқаны белгілі. Момышұлы көп жұрттардың көне, жаңа жорық жолдарын, содан туған көркем мұраны дәйектілікпен зерттеген кісі. Әсіресе, әскери орыс шежіресіне, оның сол саладағы тірлігі мен тіліне жетік болған.

Бақытжан Момышұлының «Восхождение к отцу» кітабындағы Бауыржанның парыз туралы айтқан ойлары терең тамырлы дәлелдерімен назар аудартады.

Батырдың тұлғасын әр қырынан түсінуге мүмкіндік береді деп білемін. Бұл кісінің бойында қазақтың әйгілі үш биінің даналығы бас қосқандай сезіліп тұратын.

Өмір тәжірибесінен алған дәрістерінің молдығы ма екен, бұрынғының сұңғыла би-шешендеріндей терең философиялық ойлар толғап кеткенде, соншама энциклопедиялық ұлаңғайыр білімі кім-кімді де баурап әкететін. Оның қандай адамгершілік өмірлік принциптерді идеал тұтқанын: «Намысты нанға сатпа», «Тексізден тезек артық, Арсыздан айуан артық», «Именіп жүріп көрген игіліктен қарсыласып жүріп көрген бейнет артық», «Өмір үшін өлгенше күрес», «Ел үшін аянба-ерлігіңе сын, жұрт үшін аянба-жігітіңе сын», «Өтіріктің балын жұтып тірі жүргенше, шындықтың уын ішіп өлген артық»... деген төлтума даналық пікір-пайымдарынан парықтауға болады. Батыр әсіресе сезім туралы көбірек көкейтесті сыр шерткен. Өйткені ол парыз сезімін жеке бастың, ұлттың, Отанның мақтанышы деп ұғатын-ды. «Мен-дейтін Бауыржан, -өмір бойы парыз сезіміне бой алдырып, жалғыз соған ғана бағынып келдім.

Халық менен парызымды өтеуді талап етпесе де, мен тек қана өз халқыма берешек екенмін. Мойнымда өтелмеген парызым баршылық болып шықты. Бұл парызсыз мен өзімді адаммын деп айта алмас едім... Парыздан күшті күш жоқ. Парыздан берік қалқан жоқ. Парыздан нәзік сезім жоқ. Парыздан қасиетті әулие жоқ. Парыздан қорқынышты жаза жоқ. Парыздан жарқын жарық жоқ. Парыздан өткір тіл жоқ. «Парызсыз даңқ тұл. Ондай бишара даңқ атаққұмар даңғойлар үшін тәтті. Ал ар-намыс адамы үшін ол әрқашан ауыр да азапқа толы».

Ол өз өмірінің әр сағаты нәтижесін күнде қорытындылып отыруға құштартұғын. Оның осы тұрғыдағы көзқарасы даңышпан Абайдың: «Егер де есті кісілердің қатарында болғын келсе, күнінде бір, ең болмаса айын-

да бір өзіңнен өзіңнен есеп ал. Сол өзіңнен есеп алғаннан бергі өмірді қалай өткіздің екен, не білімге...не дүниеге жарымды күніңді өзің өкінбестей қылықпен өткізіпсің? Жоқ болмаса, не қылып өткізгеніңді өзің де білмей қалыппсың?»-деген даналығымен үндесіп үйлесіп жататын.

Ұлы батырдан біздің алар ұлағатымыз көп. Біз ғана емес, шет елдерде де Бауыржан Момышұлы ұлағатын қасиет тұтқандар аз болды ма?! Кубаның әскери Академисында Бауыржанның кітабы («Волоколам тас жолы») арнайы курс семинары ретінде оқылды.

Сол елдегі азаттық үшін күрес жылдарында батырдың шығармасы испан тіліне жедел аударылып, солдаттарға таратылған. Жазушы кітабының қасиеті әскери өңірін- де, жеңіс ғылымының сыр-сипатын ашып беруінде ғана емес, сондай-ақ ерлік, азаматтық табандылық, отаншылдық рухты тәрбиелеуінде де еді.

Еңсесі биік елдігіміздің ертеңі-қазіргі ұрпақ Бауыржан бітіміндегі асқақ, жұртының шың басындай тәкәппар рухынан қанаттанып, батырлық, отансүйгіштік қасиеттерді бойларына сіңіріп өссе, нұр үстіне нұр болар еді! Бауыржан атағы қанша тағызым етсең де, артық болмас деп ойлаймыз.

Бауыржан Момышұлы әлденеше ордендермен, медальдармен марапатталды. Ұзақ жылдардан соң, соғыс және еңбек ардагерлері, ғылым мен мәдениет қайраткерлері, қалың жұртшылық талабымен, Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаевтың қолдауы арқасында, халқымыздың ардақты ұлы-көзі тірісінде-ақ аңызға айналып кеткен осынау даңқты жауынгер, дарқан ойлы қолбасшы турасындағы тарихи әділеттілік қалпына келтіріліп еді. Бүгінде Бауыржан батыр есімін иеленген мектептер, көшелер,елді мекендер, ұжымшарлар егеменді елдің қала-даласында көптеген кездеседі. Оңтүстік астанада ол тұрған үйге ескерткіш тақта орнатылған, әскери мектеп-лицей бар.

Ұлы тұлғаның ұлағаты, ең алдымен, бүгінде тәуелсіздік туын көтеріп отырған ұлтымыздың игілігіне,ұрпақтар тағылымына айналатынына күмән жоқ. Тарихтың түпкірінен сөз келген

сайын, Батыр бабаның бейнесі барлық болмыс-бітімімен, ажар-көркімен жарқырай түспек.

Еңбектерінің әліпбилік көрсеткіші

- Момышұлы Б.Ұшқан ұя.-Алматы: Санат,2005.-224 б.
- Момышұлы Б.Музей апа (Көптомдық шығармалар жинағы).-Т.6.-Алматы: Өнер, 2009.-248 б.
- Момышұлы Б.Соғыс қателікті кешірмейді. (Көптомдық шығармалар жинағы). -Т.14/1-кітап /.- Алматы: Өнер, 2009.-304 б.
- .Момышұлы Б.Шежіре. (Көптомдық шығармалар жинағы).-Т.14/2-кітап/.- Алматы: Өнер, 2010.-200 б.
- Момышұлы Б.Шындығын айтқанда.(Көп- томдықшығармалар жинағы).-Т.15.-Алматы:Өнер, 2009.-340 б.
- Момышұлы Б.Куба әсерлері:(Көптомдық шығармалар жинағы.-Т.8.-.Алматы: Өнер, 2009.-272 б.
- Момышұлы Б.Курляндия майданы: (Көптомдық шығармалар жинағы).-Т.5.-Алматы: Өнер, 2009.-248 б.
- Момышұлы Б.Генерал Панфилов: (Көптомдық шығармалар жинағы).-Т.12.-Алматы: Өнер, 2009.-288 б.
- Момышұлы Б.Алыстан сәлем жолдаймын: (Көптомдық шығармалар жинағы).-Т.24 /3-кітап/.- Алматы: Өнер, 2010-200 б.
- Момышұлы Б.Алыстан сәлем жолдаймын: (Көптомдық шығармалар жинағы).-Т.23 /5-кітап/.- Алматы: Өнер, 2010-208 б.

- Момышұлы Б.Алыстан сәлем жолдаймын: (Көптомдық шығармалар жинағы).-Т.23 /4-кітап/.-Алматы: Өнер, 2010-160 б.
- Момышұлы Б.Алыстан сәлем жолдаймын: (Көптомдық шығармалар жинағы).-Т.20./1-кітап/.-Алматы: Өнер, 2010-200 б.
- Момышұлы Б.Айтылмаған ақиқат: (Көптомдық шығармалар жинағы).-Т.9.-Алматы Өнер, 2009.-288 б.
- Момышұлы Б.Айтылмаған ақиқат: (Көптомдық шығармалар жинағы).-Т.10./2-кітап/.-Алматы: Өнер, 2009.-264 б.
- Момышұлы Б.Қанмен жазылған кітап: (Көптомдық шығармалар жинағы).-Т.16 /1-кітап/.-Алматы: Өнер, 2010-248 б.
- Момышұлы Б.Қанмен жазылған кітап:(Көптомдық шығармалар жинағы).- Т.16 /2-кітап/.-Алматы: Өнер, 2010.- 272 б.
- Момышұлы Б.Көз алдымда-бәріңсің.//Қазақ елі.- 2008.-13 қараша.
- Момышұлы Б.Көз алдымдасың бәрің де.:мәдени мұра.//Жұлдыз.-2008.- №9.-б.83-108.
- Момышұлы Б.Көз алдымда бәріңсің...-Тараз, 2007.-195 б.
- Момышұлы Б.Москва үшін шайқас.-Алматы: Жазушы, 2009.-328 б.-(Қазақтың жүз романы).
- Момышұлы Б.Москва үшін шайқас: (Көптомдық таңдамалар жинағы).Т.13.-Алматы: Өнер, 2008.-368 б.
- Момышұлы Б.Ол екеуі:әңгімелер.//Жұлдыз.-2010.-№6.-б.3-21.
- Момышұлы Б. Екі томдық шығармалар жинағы.-Т.2.-Алматы: Жазушы, 2003.-384 б.
- Момышұлы Б.Екі томдық шығармалар жинағы.-Т.1.-Алматы:Жазушы, 2003.- 480 б.
- Момышұлы Б.Ұшқан ұя: (Көптомдық таңдамалық шығармалар жинағы).Т.1.-Алматы:Өнер, 2008.-248 б.

Өмірі мен шығармашылығы жайындағы әдебиеттер

- Ақыш Н. Ұлтық ұстаным негіздері: Бауыржан Момышұлы шығармашылығы. //Президент және Халық.-2008.-16 мамыр.
- Алдабергенқызы Д. Әлі күнге Бәукеңнің баласы болып жүрмін.: Бақытжан Момышұлы сұхбат. //Түркістан.-2010.- 11 ақпан.
- Аманжол Қ Аңыздан келген: Бауыржан Момышұлы туралы.//Егемен Қазақстан.-2009.- 21 наурыз.
- Аманжол Қ. Баукеңнің университеті: Бауыржан Момышұлы-100. //Егемен Қазақстан.-2008.-23 ақпан.
- Ахметова Л. Бауыржан Момышұлы-тарих
- толқынында: тұлға. //Қазақстан тарихы: әдістемелік журнал.-2010.-№10.-б.38-43.
- Әбединова С. Ұлағат ұясының ұрпақтары: Бауыржан Момышұлының ұрпақтары. //Айқын.-2008.-5 ақпан.
- Әлімбаев М. «Басқа жазушылар сиямен жазса,біз қанмен жазамыз» депті Баукең» Б.Момышұлы естелік. //Жас алаш.-2007.-28 тамыз.
- Әріпов Д. Қазақтың қос батырымен кездескен күн: Бауыржан Момышұлы мен Хиуаз Доспанова. //Жұлдыз.-2010- №5.-б.82-85.
- Әріпов Д. Баукең мен Хиуаз апа: айтқан әңгіме ешқашан да ұмытылмайды. //Ана тілі.-2010.-29 сәуір.
- Байғұт М. Сағыныш саздары: Бауыржан Момышұлы. //Егемен Қазақстан.-2009.-12 қыркүйек.
- Байжанова Ә. Бауыржан Момышұлы 5-кітап шығармаларындағы әйелдер бейнесі. //Қазақ тілі мен әдебиеті.-2009.- №3.-б.114-117.
- Батыр: Бауыржан Момышұлы туралы. //Қызылжар Нұры.- 2009.-20 ақпан.
- Бауыржан Момышұлы туралы естеліктер.- Алматы: Білім, 2005.- 208 б.+8 б.сурет.

- Бауыржан Момышұлы. //Дала даналары. /Құраст:Е.Әбен.- Т.б.-Алматы, 2001.-б.640.
- Бауыржан Момышұлы шерткен сыр:проза. //Қазақ.-2008.-9 мамыр.
- Бауыржан Момышұлы. //Қазақтар.Көпшіліке арналған тоғыз томдық анықтамалық.-Т.2. Тарихи тұлғалар.-2 ші басылым.-Алматы, 2003.- б.199-200.
- Бауыржан Момышұлы. //Тарихи тұлғалар. Мектеп жасындағы оқушылар мен көпшілікке арналған. Алматы, 2006.-б.349-350.
- Бауыржан Момышұлы:Фотоальбом.-Алматы: Өнер, 2008.-192 б.
- Бауыржан Момышұлы. //Қазақтың тәлімдік ойлар антологиясы./Құраст.С.Қалиев,т.б.-Т.6. Ұлттық тәлім-тәрбиелік ғылымдардың дамып,қалыптасу тарихынан.-Алматы, 2009.-б.30-33.
- Бауыржан Момышұлы туралы естеліктер /Құраст.М.Мырзахметұлы.-Алматы:Білім, 2005.-208 б.
- Бектасова Г. Бауыржан- қазақтың рухы. //Түркістан.-2010-5 тамыз.
- Бектасова Г. Шын айтсаң,шын айт,билік айтсаң, біліп айт!:Б.Момышұлы туралы. //Түркістан-2007.-6 қараша.
- Жазушылық та-барлаушылық еңбек: Момышұлы шерткен сыр. //Құқықтық Қазақстан.-2008.-7 мамыр.
- Жұмат Ж. Әуезов және Момышұлы: немесе батылдық пен мәмілегерлік хақында. //Парасат.- 2009.-№10.- б.26-28.
- Жұртбай Т.Тентек мейрім:Бауыржан Момышұлы туғанына-100 жыл. //Түркістан.-2010.-30 қыркүйек.
- Ильясова А.Дара батырды, Бауыржанды ұмытпаймыз мәңгілік! //Мектептегі тыс жұмыстар.-2010.- №10.- б.18-21.

- Қалдыбай М.Төрт кеңес:Бауыржан Момышұлы-100 жыл. //Түркістан.-2010.-23 қыркүйек.
- Қалыбай М.Бауыржан Момышұлы шерткен сыр: тұлға. //Түркістан.-2008.-25 желтоқсан.
- Қанағатқызы Н. Біртуар биік тұлға:Бауыржан Момышұлының 100 жылдығына.. //Қазақ тілі мен әдебиеті..-2010.-№9.-б.134-137.
- Қари Қ.Бауыржан мен Кәкімжан естелік. //Түркістан.-2009.-30 сәуір.
- Қасабай Г. «Ұрпақтар сексен мен жүздігімді, тарихтың тереңінен сөз келгендей!». //Ана тілі.- 2010.-30 қыркүйек.
- Қаһарман Бауыржан Момышұлы:Фотоальбом.- Алматы: Өнер баспасы, 2008.-192 бет.
- Қазақстандық Кеңес Одағының Батырлары: Энциклопедиялық жинақ.-Алматы: Өнер, 2010.-320 бет.
- Қабышұлы Ғ.Баукең. //Жас қазақ.-2010.-29 мамыр-6 маусым.
- Қалдыбай М. «Мен оған ризамын»:Бауыржан Момышұлы шерткен.Естелік. //Түркістан.-2008.-17 сәуір.
- Қалдыбай М. Қаһан:Бауыржан Момышұлы туралы. //Ана тілі.-2009.-7-13 мамыр.
- Қалдыбай М.Аңыздың ақиқаты:батыр Бауыржан Момышұлы. //Заң газеті.-2009.-11 наурыз.
- Қалдыбай М.Ар соты:Б.Момышұлының 100 жылдығы қарсаңында. //Түркістан.-2009.-29 қазан.
- Қалдыбай М.Баукең шерткен сыр еді:батыр Момышұлы. //Жұлдыз.-2009.-№2.-б.175-180.
- Қалдыбай М.Баукең:Бауыржан Момышұлы туралы. //Егемен Қазақстан.-2008.-30 шілде.
- Қалдыбай М.Баукеңнің өкініші:батыр Б.Момышұлы. //Қазақ әдебиеті.-2008.-30 шілде.

- Қалдыбай М. Ешкімге ұқсамайтын ерекше тұлға: Б.Момышұлы туғанына-100 жыл. //Жас алаш.- 2010.- 14 қыркүйек.
- Қалдыбай М.Жақсымен өткен бір күнің.:Б. Момышұлы шерткен сыр. //Әдебиет айдыны.-2008.-28 ақпан.
- Қалдыбай М.Жекпе-жек: Б.Момышұлы шерткен сыр. //Жұлдыз.-2008.-№5.-б.86-98.
- Қалдыбай М.Серке:Мұхтар Әуезов туралы Баукең шерткен сыр. //Егемен Қазақстан.-2010.-24 қыркүйек.
- Қалдыбай М.Ақиқаты қайсы,аңызы қайсы?: Бауыржан Момышұлы-100. //Қазақ әдебиеті.- 2010.-20 тамыз.
- Кәтімхан М. «Арпалыстың» авторы кім: Бауыржан Момышұлы-100. //Жұлдыз.-2010.-№9.-б.179-183.
- Кәтімхан Б.Б.Момышұлы мен А.Бектің шығармашылық байланысы. //Ақиқат.-2010.-№8.-б.54-57.
- Кенжебаева Д.Барыс жылы Бауыржанға бір ғасыр: тәрбие сағаты. //Мектептегі сыныптан тыс жұмыстар.-2010.-№5.-б.19-24.
- Күмісбайұлы Ш.Үш батырдың бір күні: Б. Момышұлы. //Дала мен Қала.-2010.-10 мамыр.
- Құл-Мұхаммед М.Ер және Елбасы:Бауыржан Момышұлы-100. //Егемен Қазақстан.-2010.-25 қыркүйек.
- Құлмағанбет Е.Батыр Баукең:(Гвардия полковнигі Б.Момышұлы турасында). //Құқықтық Қазақстан.-2009.-29 қазан.
- Қоңысбай С.Қысастықты кешіре білген кемеңгер: Батыр Бауыржан жайлы тың деректер табылды. //Айқын апта.-2010.-13 мамыр.
- Қойтай Қ. Бәукең,Нүрекең және Дәуқара. //Ақиқат. - 2009.-№11.-б.56-59.
- Кулатаев К.Жауынгер-жазушы Бауыржан Момышұлы бейнесі арқылы жастарды батырлыққа тәрбиелеу.

//Алғашқы әскери дайындық өмір қауіпсіздігі негіздері.-2010.-№2.-б.3-4.

- Қылыш А.Алып:поэма. //Жас алаш..-2010.-23 қыркүйек.
- Маталиева А.Бауыржан Момышұлы-сан қырлы жазушы. //Хабаршы.серия филология.-2007.-№5.- б.113-115.
- Мәмбетов Қ.Бауыржан Момышұлы-соғыстың қатал тілімен жазған жазушы. //Ұлағат.-2008.-№3.-б.14-22.
- Молдахметұлы Ж Мәскеу үшін шайқасқан Момышұлы: Жеңіс-65 жыл. //Айқын апта.-2010.-15 сәуір.
- Мырза-Ғали Г.Бауыржан Момышұлы шығармашылығындағы қайталанбас ерекшелік. //Қазақ тілі мен әдебиеті.-2010.-№3.-б.75-82.
- Мырзахметұлы М.Айбынды жанырдың атасы: Б.Момышұлы-100. //Егемен Қазақстан.-2010 -24 қыркүйек.
- Мұқашева А.Александр Бек және Бауыржан Момышұлы. //Қазақ тілі мен әдебиеті.-2010.-№6.- б.103-108.
- Нарынбекова С.Бауыржан Момышұлының тілдік өмірбаяны. //Хабаршы серия филология.- 2010.-№1-2.-б.135-198.
- Нәрібаев К.Ұлтымыздың ары мен намысы: Б.Момышұлы. //Айқын.-2010.-14 қыркүйек.
- Нысанәлі А.Асқар таулар аласармайды:батыр Бауыржан Момышұлы туралы. //Президент және Халық.-2008.-9 мамыр.
- Нысаналин А.Тағдырлар таңбасы: Жұмабаев, Момышұлы. //Қызылжар нұры.-2009.-16 желтоқсан.
- Нышанбаева Қ.Халқының біртуар ұлы: Б.Момышұлының туғанына-100 жыл. //Республика Ұстаздары.-2010.-18 қазан.

- Нұршайықов Ә.Бауыржан туралы сөз. //Егемен Қазақстан.-2010-28 қыркүйек.
- Омарбеков Ә.Батыр:Б.Момышұлы. //Дала мен Қала.- 2009.-29 қантар.
- Омаров Б.Бірінші Бауыржан: (эссе). //Ана тілі.- 2009.- 30 шілде.
- Омарова Г.Халық батыры Б.Момышұлы: сабақ..
//Қазақстан тарихы:әдістемелік журнал.-2010.-№5.- б.14-19.
- Оразбаева М.Жігітің падишасы-бір өзіндей:
Б.Момышұлы-100. //Егемен Қазақстан.-2010.- 17 қыркүйек.
- Панзабеков К. «Мен анамнан осылай туылғанмын»:
Б.Момышұлы-100. //Заң газеті.- 25 тамыз.
- Рәш М.Қазақтың хас батыры:Б.Момышұлы хақында эссе. //Ана тілі.-2010.-5-18 тамыз.
- Рысбекова А.Бауыржан Момышұлы әңгімелерінде кейпкерлер психологиясының берілу жолдары.
//Хабаршы филология сериясы.-2009.-№3.-б.46-47.
- Сәлима Қ.Батырдың шығармашылық келбеті:
Б.Момышұлы. //Жас қазақ..-2009.-20 мамыр.
- Сәтібайұлы К.Батырдың құпия сыры: Б.Момышұлы туралы. //Егемен Қазақстан.-2008.-25 маусым.
- Сәтібайұлы К.Ұлтына ұран болған ер Бауыржан.
//Егемен Қазақстан.-2010.-28 қыркүйек.
- Сейсенұлы Д.Бәукеңнің бағалы тәбәрігі. //Егемен Қазақстан.-2010.-16 қараша.
- Серікбаев Қ.Отан үшін отқа түс-күймейсің!/: Қазақ қаһарманы Б.Момышұлы. //Президент және Халық.- 2007.-20 желтоқсан.
- Смағұл Б.Тау құдірет: Б.Момышұлының бұрын еш жерде жарияланбаған жазбалары хақында. //Жас алаш.-2007.-8 қараша.
- Смағұлов С.Аңыз адам:немесе Б.Момышұлы жайлы толғаныс. //Қазақ..-2009.-23 сәуір.

- Тебегенов Т.Қазақ әскери ғылымының негізін салушы:Б.Момышұлы. //Таң-Шолпан.-2009.-№4.-б.88-95.
- Тұрлыбек Д.Бауыржан аманаты:батыр Момыш- ұлы туралы естелік. //Түркістан.-2009.-23 сәуір.
- Түймебаев Ж.Тау тұлғалы батыр Баукең: Ұлы жеңіске-65 жыл. //Қазақ әдебиеті.-2010.-7 мамыр.
- «Ұлтыңды сүйсең Баукеңше сүй». //Мұқағали.-2010.-5.-б.8-13.
- Шағатай Ж.Бауыржан-қазақтың ар-намысы. //Түркістан.-2010.-30 қыркүйек .
- Шаханов М.Бауыржан Момышұлы еске алу. //Жас қазақ..-2010.-24.09.-30.09.
- Шаханов М.Бауыржан Момышұлы еске алу. //Жас қазақ..-2010.-08.10.-14.10.
- Шаханов М.Бауыржан Момышұлы еске алу. //Жас қазақ..-2010.-15.10.-21.10.

Құрастырушы: Қазиканова А.Қ
ақпарат-библиографиялық бөлімі

К читателям

Предлагаемый вашему вниманию рекомендательный указатель посвящен 100-летию со дня рождения Б. Момышулы, казахского писателя, Героя Советского Союза

В указателе представлена биография писателя, краткий обзор его творчества, список произведений его и о нем, имеющиеся в фонде научной библиотеки СКГУ им. М. Козыбаева.

Указатель предназначен для преподавателей, студентов, а также для широкого круга читателей.

Бауыржан Момышулы
/1910-1982/

*«Богатство и счастье Бауыржана
в том, что он любил свой казахский
народ. Любил не слепой, инертной
любовью, а нежно, горячо,
требовательно. Он гордился всем
прекрасным и передовым, что создал
и сохранил в веках казахский народ...»*

Дм. Снегин

Бауыржан Момышулы - имя легендарное. 24 декабря 2010 года ему исполнилось бы 100 лет. Известный писатель, прославленный воин Великой Отечественной войны, истинно народный батыр. Слава о подвигах Момышулы гремела по всей республике и за ее пределами. Он является героем документальной повести Александра Бека «Волоколамское шоссе». О нем писали в своих повестях «На дальних подступах» и «В наступлении» Дмитрий Снегин, в книге «Мои фронтовые друзья» Малик Габдуллин, в повести «Вовеки не забуду» Александр Кривицкий, Вадим Кожин в книге «Россия. Век XX (1939-1964). Опыт беспристрастного исследования».

Имя Бауыржана Момышулы известно также и по его собственным произведениям, опубликованным в разное время: «Наша семья», «История одной ночи», «Фронтовые встречи», «Музей-апа», «Спина», «Помкомвзвода Николай Редин», «За нами Москва», «Кубинские встречи».

Родился Бауыржан 24 декабря 1910 года в ауле Жуалы Жамбылской области. Мать Бауыржана умерла рано, а воспитывали его отец Момынали, по-аульному Момыш и бабушка. С 13 лет Бауыржан вынужден был жить в интернатах. Он был близок к рано повзрослевшему поколению беспризорников и детдомовцев, мечтавших о лучшей доле, дальних странствиях, доблестных подвигах, но в отличие от многих из них был рационален и расчетлив в поступках и не давал увлечь себя

бесплодным иллюзиям. Он выбрал тяжелую долю «великого сословия мужчин» - солдатскую.

С 1928 по 1936 годы ему довелось поработать и учителем, и секретарем райисполкома, и финансовым работником, и даже начальником милиции. В 1936 году поступает на службу в Красную Армию, за плечами - курсы при Ленинградской финансовой академии. Когда началась война, Бауыржан, старший инструктор военного комиссариата республики, помогал генералу И. В. Панфилову формировать в Алма-Ате 316-ю стрелковую дивизию, комбатом которой он был назначен.

Батальон Момышулы грузился первым, ему была поручена ответственная должность начальника эшелона, отправляющегося на запад страны. Принять бой под Ленинградом 316-й дивизии не пришлось в связи с изменившейся обстановкой на фронте. По приказу Ставки дивизия Панфилова переброшена в распоряжение Западного фронта, на одно из главных направлений на подступах к Москве. Самые надежные и проверенные командиры и бойцы посылались в заградительные отряды, резерв комдива, предназначенный для выполнения непредвиденных задач в ходе боя. В боях под Москвой проявилось воинское мастерство комбата Момышулы.

Четверо суток его батальон удерживал позиции на опорных пунктах на станции Матренино в деревнях Горюны, Покровское. После битвы на Волоколамском шоссе старший лейтенант назначен командиром полка. Его полк отличался в дни самых жестоких атак. При численном перевесе вражеские войска продвинулись вперед только на 1,5 км в сутки. Это далось им дорогой ценой - земля буквально сочилась кровью.

Днем раньше командир батальона 1073-го стрелкового полка 316-й стрелковой дивизии 16-й армии старший лейтенант Бауыржан Момышулы, выполняя задание в тылу врага, вывел из окружения близ Волоколамска 690 советских воинов. Бауыржан участвовал в 27 боях при обороне Москвы. Все они ярко описаны в его книге «За нами Москва».

Гвардии капитан Момышулы стоял насмерть со своим полком, был ранен, но поле боя не покинул. В следующем бою

он получил тяжелое ранение и до марта 1944 года пробыл в госпитале.

Это был незаурядный, исполненный геройского духа офицер. Едва встав на ноги, он снова вернулся на фронт, а в январе 1945 года уже командовал 9-й гвардейской стрелковой дивизией в Восточно-Прусской операции. Гвардии полковник не знал, что еще в начале 1942 года, за бои под Москвой, командование представило его к званию Героя Советского Союза.

Наградной лист затерялся в бурном фронтовом потоке, а может, попал в недобросовестные руки - таких случаев, к сожалению, было много.

Только 11 декабря 1990 года Бауыржану Момышулы присвоено звание Героя Советского Союза и генеральский чин. Посмертно. Восстановить историческую справедливость помог личным участием первый Президент Казахстана Нурсултан Назарбаев.

После окончания войны в числе отличившихся командиров Бауыржан Момышулы был принят на учебу в Академию Генерального штаба. Среди 250 офицеров он был единственным представителем азиатской национальности. По окончании Академии ему присвоили звание профессора, он читал лекции. Его лекциями по курсу общей тактики заслушивались бывалые вояки. Любили его слушатели за простоту и прямоту суждений, за честность, веселый нрав. В 1956 году Момышулы пережил отставку. Бауыржан любил повторять: «Я полковник запаса, но не гражданин в отставке». В военных учебных заведениях Кубы, Израиля, Никарагуа отдельно изучается военный опыт Момышулы.

Один из самых объемных трудов Момышулы «Психология войны». В свое время этот труд в виде лекций был прочитан перед видными казахстанскими учеными, военными, деятелями литературы и искусства. До сегодняшнего дня эта монография считается одним из самых фундаментальных и сложных трудов в своей научной отрасли. Поэтому с полным основанием можно назвать Бауыржана Момышулы основоположником отечествен-

ной военной философии. Недавно этот труд был переведен на английский язык.

Во время войны и в первые послевоенные годы печатались отдельные корреспонденции и отрывки из фронтовой тетради полковника Момышулы.

Бауыржан свободно владеет русским языком не только для грамотного повествования, но и чтобы насытить свои произведения образностью русской художественной речи, и пишет, в основном, на темы войны.

Повесть Бауыржана **"Наша семья"** охватывает первые годы установления Советской власти. Многие обычаи и традиции в народной жизни остались еще не тронутыми.

Детское воображение любознательного подростка Момышулы схватило наиболее существенные и характерные моменты в жизни народа, обусловленные историческими и социальными условиями. Автор сумел показать все это через живых людей, носителей добра, пороков, традиций и обычаев.

Интересна сама семья с ее устоями патриархального быта, множеством гуманных правил и черт, обусловленных развитием народа и его неписаными законами жизни, порой зовущими к добродетели, простоте и честности, иногда толкающими к дикости и произволу.

Писатель своими произведениями хочет воздвигнуть памятник товарищам по оружию, совместно сражавшимся на фронтах войны. В его творчестве две особенности: он пишет о событиях, действительно произошедших на его глазах, и о вещах, которые твердо знает. Перед нами записки офицера "История одной ночи", "За нами Москва", "Облик воина" и др. Все эти вещи охватывают относительно небольшой отрезок времени, насыщенный большими боевыми событиями.

1941 г. Отступление, оборона — тяжелое время для страны, для армии, а со страниц произведений так и веет уверенностью и оптимизмом. Боевые будни, хотя и тяжелые, трудные, но они - предвестники победы. Боевая спайка, чувство локтя, стойкий дух бойцов, огромная ответственность за страну создали решимость не пропустить врага, остановить его, а затем

прогнать. Этими помыслами были движимы соединения под командованием генерала Панфилова.

Панфилов! Как много хорошего вкладывает автор в это имя. Панфилов—легендарный герой Отечественной войны, полководец советской выучки, вобравший многое от русской школы полководческого гения. Вот он принимает Бауыржана, прибывшего с батальоном из окружения. Сколько здесь отеческой радости! Он долго расспрашивает и советуется с командиром батальона, его интересуют детали обстановки. На замечание Бауыржана: "Товарищ генерал, вам же работать надо" Панфилов отвечает: "Так почему вы думаете, что я зря трачу время на разговоры? Нет, я работаю. Что, по-вашему, война не требует разбора? Именно тут после каждого боя надо разобраться, и разобраться детально и серьезно. И вам советую, товарищ, Момышу-лы, разбираться, советоваться, прислушиваться к мнению и совету других" ("**За нами Москва**").

Панфилов делится с Бауыржаном своими горестями по случаю потери батальона капитана Лысенко и роты лейтенанта Гарипова, в героических боях задержавших наступление превосходящих сил противника. Генерал высоко оценивает их боевой подвиг.

Панфилов ставит перед соединениями своей дивизии конкретные, ясные задачи. Он доводит до сознания каждого офицера трудность обстановки и высокую ответственность за оборону Москвы, исключительную стратегическую важность защищаемого участка. Он прекрасно осознает, что силы неравные, и делает ставку на героизм и высокую сознательность бойцов и офицеров.

Панфилов приучает командиров самостоятельно решать вопросы, исходя из обстановки, высоко ценит их роль. "Командир, - говорит он, - несет персональную ответственность за вверенное ему войско, поэтому-то ему предоставлено право говорить вместо "полк" - "я".

Генерал нетороплив, когда перед частями ставит задачу, он все взвешивает, долго размышляет над тем, какие маневры предпримет противник и что ему противопоставить.

В образе генерала Панфилова подкупает его глубокое знание жизни и обычаев различных народностей, из представителей которых состоит руководимая им дивизия. Панфилов был полководцем широкой натуры. Даже ненависть к врагу не затмила его гуманности. Когда Бауыржан рассказал ему о человеческом отношении бойцов к раненому немецкому солдату, он одобрил это: "Другое дело на поле боя. Там свои законы. Убивать, пленить... Но когда враг пленен, а тем более ранен, к нему должно быть вполне гуманное отношение. Этого требует воинская этика".

Одним из основных достоинств записок Бауыржана является создание образа легендарного героя Отечественной войны, признанного полководца Панфилова. Слава генерала покоилась на славе руководимых им бойцов. Именно это умело показал на фактическом материале Бауыржан. В этом его большая заслуга как офицера и писателя.

Примеров героизма в произведениях Момышулы много. Они воспроизводятся с достоверностью, языком очевидца. Героизм дается не только в слитках, но и в россыпи. Именно массовый героизм овеял славой знамя Панфиловской дивизии.

Героизм панфиловцев достигает своего апогея у деревни Дубосеково. 28 воинов вели невиданную схватку с 50 танками врага. Политрук Клочков распределяет вражеские танки между своими бойцами: "На каждого по два танка", - говорит он. Сколько отваги и решимости в этом почти сверхъестественном расчете! Что толкало на такую отчаянную храбрость? Отвечают на этот вопрос исторические слова Клочкова: "Велика Россия, а отступать некуда, позади Москва!".

По своему национальному составу эти герои были неоднородны. Тут и русские, украинцы, казахи, кыргызы, а дрались, как одна могучая семья, символизировав собой наше многонациональное государство, спаянное дружбой народов. Поэтому памятник у Дубосеково — это памятник великой

дружбе народов, скрепленной кровью их погибших сынов. Бессмертен подвиг героев войны, бессмертны их имена!

На войне сказались и лучшие традиции народов. В рассказе **"Приказ матери"** Бауыржан приводит такой случай. Полк ведет тяжелый неравный бой. В критическую минуту командир батальона Исламкулов обращается к командиру полка Момышулы и просит разрешения отойти, ибо противник одолевает. На это Бауыржан отвечает казахской поговоркой: "Зайца убивает камыш, а джигита убивает посрамленная честь", — вот вам мой приказ".

Момышулы не вменялся в жесткие рамки тоталитарной системы и всегда жил согласно своей натуре. Это был человек твердого, бескомпромиссного характера, всегда говоривший правду в глаза, что и лишило его заслуженного звания и чина. О резком неуживчивом характере сурового героя ходили небылицы. Он постоянно находился в оппозиции к власти. Момышулы шутил: «Обо мне в народе 120 вагонов сплетен. Из них один вагон правды, остальное 119 - вранье».

Сознательная трудовая жизнь Бауыржана Момышулы состоит из службы в армии и настоящего творчества. Он снискал славу достойного солдата-патриота, легендарного офицера героической Панфиловской дивизии. Малый отрезок жизни Бауыржана - писателя насыщен написанными им хорошими, художественными произведениями. Все это делает Момышулы достойным гражданином нашей великой эпохи.

Герой Советского Союза, награжден орденами Красного Знамени, Дружбы народов, Отечественной войны 1-ст., Красной звезды дважды, «Знак Почета», медалями, лауреат Гос.премии КазССР. Именем Бауыржана Момышулы названа улица в Алматы, на доме, где в последние годы жил писатель, установлена мемориальная доска

Список произведений Б.Момышулы

Момыш-улы Б. Генерал Панфилов.-3-е изд. -Алма-Ата: Казахстан,1973.-156 с.

Момышулы Б. Генерал Панфилов: Көптомдық шығармалар жинағы.- Т.13.-Алматы: Онер, 2009.-256с.

Момыш-улы Б. Добрые мосты: Рассказы .-Алма-Ата: Жазушы, 1972.-136 с.

Момыш-улы Б. За нами Москва: көптомдық шығармалар жинағы.- Т.4.- Алматы: Өнер, 2009.-360 с.

Момыш-улы Баурджан. За нами Москва: Записки офицера .-Алматы: Сөздік-Словарь, 1998.-272 с.

Момыш-улы Б. Избранное в 2-х т.-Т.1. За нами Москва.-Алма-Ата:Жазушы,1986.-304 с.

Момыш-улы Б. Избранное в 2-х т.- Т.2. Наша семья: рассказы, выступления, статьи.- Алма-Ата: Жазушы, 1986.-304 с.

Момыш-улы Б. Когда ты рядом: Роман .-Алма-Ата: Жазушы, 1983.-304 с.

Момышұлы Б. Наша семья: многотом. собр. соч.-Т.2.-Алматы: Өнер, 2008.-264 с.

Момыш-улы Б. Неисчезающий след: көптомдық шығармалар жинағы.- Т.11.-Алматы:Өнер, 2009.-296 с.

Момыш-улы Б. Перо-самое тяжелов оружие: көптомдық шығармалар жинағы.- Т.7.- Алматы: Өнер, 2009.- 280 с.

Момыш-улы Б. Психология войны .-Алматы: Казахстан, 1996 .-176 с.

Момыш-улы Б. Я помню их.-Алма-Ата:Жазушы,1971.-136 с.

О нем:

Абдуллина А. Ответственность перед историей. // Казахстанская правда.-2000.-23 дек.

Абенов К. Военное и духовное наследие Б. Момышулы. // Мысль.-1999.- № 2.- С.71-73.

Абенов К. Возродим военное и духовное наследие Момышулы. //Юридическая газета.-1999.-5 мая.

Аманбаев А. Пять эпизодов из жизни героя: К 90-летию Бауржана Момыш-улы. //Казахстанская. правда.-2000.-2 дек.

Ахметов А. Баыржан Момыш-улы- герой нескольких поколений. //Мегаполис.-2003.-16 октября.

Бакаев Л.К. Бауржан Момышулы: Легенда и правда глазами военного исследователя. //Саясат.-1997.-№ 1.-С.75.

Баурджан Момыш-улы. //Писатели Казахстана: Справочник /Сост.М.Ауэзов и др.- Алма-Ата, 1982.-С.159.

Бауржан Момышулы (1910-1982гг).// Казахи: Десятитомный попул. справочник.-Т.2.Исторические личности.- Алматы, 1998.-С.503-505.

Бауыржан Момышулы. // Казахстан: Нац. Энциклоп.-Т.1.- Алматы, 2006.- С. 375.

Бектемирова С.Б. Человек, воин, писатель: Беседа о Б.Момышулы в 8-м классе. //Русский язык и литература в казахской школе.-2001.-№ 3.- С.3-9.

Грибанов А.Обратная сторона легенды Бауржана Момышулы. // АиФ.Казахстан.-2000.- №19.- С.5.

Дабаев И. Неистовый Бауржан: О Б.Момыш-улы. //Байтерек .-2006.-№ 6.-С.52-58.

Достанбаев Т. Феномен казахского народа: К 100-летию со дня рождения Бауыржана Момышулы. //Мысль.-2010 .- №10.- С. 10-12.

Елисеева Л. Гори, гори , моя звезда. //АиФ.Казахстан.-1997.- № 19.- С.4.

Момышулы Бауыржан. //Ашимбаев Д. Кто есть кто в Казахстане: Биограф. энциклоп.-9-е изд.- Алматы, 2006.- С.497.

Жамухамед Т. Соленая звезда Б.Момышулы. //Новое поколение.- 2000.- 19 января.

Муканов С. Когда взойшла звезда народа: о Бауржане Момыш-улы. //Северный Казахстан.-2006.-22 декабря.

Муханбеткалиев Х.С. Страницы боевого пути батыра: К дню рожд. Б.Момышулы. //Начальная военная подготовка .-2006.-№ 1.- С.16-22.

Омаров И. Бауржан Момышулы как писатель. //Саясат.-1999 .-№ 9.- С.81.

Орынханова Г.А. Конфликт и характер в военной прозе Б.

Момыш-улы: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук.- Алматы,1999.-32 с.-(Авторефераты).

Сарсембаева Б.К. "Бессмертный герой": лекция , посвященная фронтовику, писателю, герою Бауыржану Момышулы. / /Русский язык в школах и вузах Казахстана .-2010 .-№ 3.- С.21-25.

Серикбаев К. Батыр Бауыржан Момышулы и современность. //Вестник КазНУ сер. историческая.-2010.-№3.- С.3-8.

Серикбаев К. Бауыржан Момышулы(1910-1984 гг.): Одаренный командир, талантливый педагог-писатель. //Білім - Образование.-2008.- №6.- С.101-104.

Сугирбаева М. Неистовый Бауыржан. //Страна и мир.-2009.- 11 мая.

Тажутов А. От судьбы не уйдешь: Казахские представления о выдающейся личности Б.Момышулы. //Мегаполис.- 2003.-2 октября.

Толганбаев А. Он был настоящим полководцем: О Б. Момыш-улы. //Финансы Казахстана.-2001.- №1.- С.82-85.

Туниянц Л.Ф. «Когда-нибудь после войны...»: К 95-летию со дня рожд. Б.Момыш-Улы. //Русский язык и литература в казахской школе.-2005.- № 6.-С.11-15.

Торопова Е. Свинцовые слезы Бауржана Момышулы. //АиФ .-2006.- № 20.-С.16.

Утешева А. Бауыржан Момышулы: Я никогда не врал. / /Байтерек.-2010.-№ 4- С. 43.

Утешева А. Знаменитый строптивец: Эпоха в лицах: к 100-летию Бауыржана Момышулы. //Юридическая газета.-2010.- 15 сентября.- С.6.

Хасанова Г.Т. Бауржан Момышулы. //Краеведение.-2003.-№ 3.-С.148-152.

Шауханов А..Оразбекова Ф. Бауыржан Момышулы. //История Казахстана: преподавание в школах и вузах.- 2005.-№ 12.- С.18-23.

Шимырбаева Г. Он искал гармонию, а его называли неистовым.: О Бауыржане Момышулы. //Астана.-2005.- № 4.-С.40-43.

Подготовила : Макаренко О.М.
информационно-библиографический отдел

Ответственная за выпуск : Нурпеисова К.Н.
заведующая библиотечным комплексом